

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ЄС У СФЕРІ ЮСТИЦІЇ ТА ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Відносини між ЄС та Україною засновані головним чином на Угоді про партнерство та співробітництво (УПС), яка набрала чинності в березні 1998 року. В Угоді підкреслюється важливість основних спільних цінностей як основи до співпраці. Також УПС є основою для політичного діалогу та встановлює ключові спільні цілі, засновані на гармонійних економічних відносинах, сталому розвитку, співпраці у низці секторів та підтримці зусилля України на шляху до демократії. Угода також допомагає у створенні інституційної мережі для досягнення цих цілей. УПС є важливим інструментом інтеграції України в правову базу європейського внутрішнього ринку та в систему СОТ. Вона також містить низку нових положень, включаючи перспективу створення зони вільної торгівлі.

Одним з основних аспектів європейської інтеграції України є співпраця з ЄС у сфері юстиції та внутрішніх справ. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України, затверджена Радою Європи 11 грудня 1999 року, визначила цю сферу співпраці однією з найважливіших [1]. Відповідно до статті 87 УПС [2], Раді з питань співробітництва у виконанні її завдань допомагає Комітет з питань співробітництва між Україною та ЄС. Функціональними органами української частини комітету є 4 підкомітети, зокрема Підкомітет № 4. Головним досягненням Підкомітету № 4 було прийняття Плану дій ЄС з питань правосуддя та внутрішніх справ в Україні [3] на спільному засіданні Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС (12 грудня 2001 року, Київ). У документі містяться положення про співпрацю у галузі міграції та надання притулку, прикордонну співпрацю, боротьбу з організованою злочинністю та співпрацю у сфері правоохоронної та судової влади. Такий документ вперше був укладений між ЄС та третіми країнами. Це перший політичний документ, що містить стратегію розвитку відносин між Україною та ЄС у всіх сферах юстиції та внутрішніх справ загалом. Відповідно до останнього розділу Плану дій ЄС в сфері

юстиції та внутрішніх справ в Україні засобом імплементації, моніторингу, оцінки та визначення щорічних пріоритетів, закріплених у Плані дій є План-графік, який було спільно розроблено сторонами та затверджено 18 червня 2002 року під час спільного засідання Підкомітету № 4 Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС. План-графік – це «живий» та гнучкий інструмент для реалізації плану дій, який передбачає можливість внесення до нього змін, доповнень та роз'яснень за взаємною згодою. Для оцінки виконання заходів Плану-графіку Департамент міжнародного права Міністерства юстиції України, який виконує функції Секретаріату української частини підкомітету № 4, здійснює постійний моніторинг.

Результати співпраці між Україною та ЄС у сфері юстиції та внутрішніх справ демонструють глибоку зацікавленість сторін у подальшому розвитку цієї галузі, яка вже набагато перевищує межі, встановлені УПС.

Джерела:

1. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України: схвалена Європейською Радою. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_492.
2. Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 16 червня 1994 р. *Делегація Європейської Комісії в Україні*. К., 1994. 89 с.
3. План дій ЄС у галузі юстиції та внутрішніх справ в Україні (12 грудня 2001 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_494#Text.

Науковий керівник – к.ю.н., старший викладач Дерунець Н. О.

РЕАЛІЗАЦІЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС В УКРАЇНІ

Актуальність даної теми полягає в тому, що протягом довгого часу політикам в Україні не вдавалось запровадити закони, встановити систему, яка б дійсно могла стати ефективним засобом для протидії та запобіганню корупції, яка, на жаль, досі існує у нашій державі на досить високому рівні. Через відсутність зрушень у цьому напрямку Україна на міжнародній арені за своїм рейтингом падає все нижче, що негативно позначається на економіці країни. Варто сказати, що наслідками неефективності антикорупційної політики в Україні є: низька довіра українського народу до влади, мізерні міжнародні інвестиції, перенесений момент повного переходу до безвізового режиму. Тому наша держава потребувала, і досі потребує допомоги в сфері протидії корупції, особливо, допомоги Європейського Союзу.

Насамперед слід зазначити те, що багато країн Європейського Союзу сьогодні використовують ефективну політику щодо протидії корупції, в якій передумовою є незалежність судової гілки влади, політична воля вищих органів влади, досить жорстка підзвітність осіб, які наділені владними повноваженнями та добре організований контроль за системою державного адміністрування. Тобто обрання курсу на досвід європейських країн є перспективним. В Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка була ратифікована 16 вересня 2014 року, а саме в статті 347, зазначено, що вони обмінюються досвідом, найкращою практикою та удосконалюють методи, спрямовані на припинення шахрайства й корупції [1, с. 9]. Проте щоб ця політика була ефективною, перш за все, вона повинна бути системною, послідовною та добре скоординованою. Адже після проведення різноманітних досліджень було встановлено, що результатом перших намагань встановлення антикорупційного законодавства стало те, що тогочасна політика стала причиною протестів, а більшість населення за даними Індексу сприйняття корупції, що проводяться *Transparency International*, вважали Україну однією з найбільш корумпованих у світі. Такі показники спостерігались через неефективну діяльність органів

правопорядку щодо виявлення корупційних правопорушень та, відповідно, низький рівень притягнення порушників до відповідальності, адже в Україні незадовільно виконувались міжнародні зобов'язання щодо запровадження антикорупційних стандартів, з існуючих 25 рекомендацій GRECO були виконані лише 3. Рекомендації, які були надані ЄС також були не виконані, а саме такі, як утворення антикорупційних інституцій, проведення реформ судустрою та прокуратури, створення систем, які здійснюють контроль у сфері запобігання конфлікту інтересів та доброчесності активів посадовців. Тобто на перших етапах не було досягнуто системності в запровадженні антикорупційної політики та ніяк не виконувались рекомендації провідних і процвітаючих країн ЄС.

Після досить провального початку, влада зрозуміла свої помилки, та уже у 2014-2017 роках була прийнята низка законів на основі рекомендацій Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO) та антикорупційних рекомендацій Плану дій з лібералізації візового режиму з ЄС, які в свою чергу беруть за основу ратифіковані Україною міжнародні акти антикорупційного спрямування. Це стало початком встановлення більш ефективного антикорупційного законодавства, адже значну увагу було приділено виконанню рекомендацій наданих ЄС.

Слід закцентувати увагу на такій програмі ЄС у сфері протидії корупції, як «Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу в Україні (EUACI)». Вона є найбільшою сучасною програмою у сфері протидії корупції, а також - повністю фінансується ЄС та співфінансується Данською агенцією з міжнародного розвитку. Основна мета цієї програми, відповідно, зменшення рівня корупції в Україні та сприяння розвитку у більшості сфер. Результатом має стати посилення спроможності нових інституцій з протидії корупції та запровадження контролю за ходом реформ, які запроваджує Парламент в Україні, громадянське суспільство та ЗМІ. Вона насамперед, допомагає встановленню певного розуміння обраної антикорупційної стратегії, вміння планувати подальші дії у цьому напрямку та розуміння суті антикорупційної діяльності. Програма покликана допомогти в задоволенні потреб України для інституційного розвитку та найшвидшого здобуття результатів такої політики.

За допомогою EUACI було впроваджено сучасніші механізми, які мають на меті запобігання корупції, такі як електронна система декларування доходів та платформа для державних закупівель ProZorro. Цьому сприяв тиск з боку активного громадянського суспільства та міжнародне співробітництво. Для України результати здійснення програми вже є дуже відчутними, проте все ще є певні прогалини, зокрема, які стосуються винесення судових рішень у справах про корупцію в вищих ешелонах влади, контролю активів та конфліктів інтересів державних службовців та управління корупційними ризиками у державному та приватному секторах. Українські антикорупційні активісти все частіше стикаються з тиском, особливо в регіонах. Постійні виклики, пов'язані з корупцією, та повільне впровадження реформ свідчать про те, що підтримка антикорупційних зусиль України має продовжуватися. Тому уже після першого етапу програми розроблюється другий етап [2].

Отже, на підставі вищевикладеного, можна зробити висновок про те, що завдяки підтримці ЄС та програмі EUACI здійснюється реформування всієї системи в Україні, і щонайголовніше ця діяльність в порівнянні з попереднім досвідом є досить ефективною. Якщо Україна і далі буде йти цим шляхом, то зрештою є сподівання на повне подолання корупції, як і в процвітаючих країнах ЄС.

Джерела:

1. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі [Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції] 2016. 479 с.
2. Угода між Урядом України та Європейською Комісією про фінансування заходу «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні – фаза II» від 08.07.2019 р № 984_005-19.

Науковий керівник – д.ю.н., професор Сурілова О. О.